

Dr. Kerkovits Gyula (1925. aug. 19.–2006. dec. 19.)

Belgyógyász, kardiológus, a Magyar Kardiológusok Társaságának Örökös Tiszteletbeli elnöke

„Látod, én szegény költő vagyok:
Örökül hát nem sokat hagyok;
Legföljebb mocsoktalan nevet:
A tömegnél hitvány érdemet

A Magyar Kardiológusok Társasága 1955. június 29-én alakult meg, akkor még a Belgyógyász Szakcsoport Kardiológiai Szakosztályaként. Az alakuló ülésen *dr. Kerkovits Gyula* is részt vett. Ötven évvel később őt kérték fel a jubileumi évkönyv szerkesztésére és megírására. Hatalmas munkát végzett, miközben az egyes fejezeteket írta, 214 levélben instruálta a társszerzőket. Ő írta a szívgyógyászat kultúrtörténetét az ókori egyiptomi Ebers tekercsek-től kezdve a kínai orvosláson át az európai orvostudományig. Érdekességként említette meg, hogy a görög Eraszisztratosz már Malpighi kapillárisai előtt kétezer évvel leírta, hogy az artériák és a vénák hajszálerek révén kapcsolatban állnak egymással. A könyvet már súlyos betegen írta. A történelemben a XVIII. századig jutott. Akkor lehanyatlott a keze. Mint *Mozartnak* a *Lacrimosa* tételénél.

Amikor szülőfalujáról, Nagylángról, és a gyerekkoráról mesél, *Illyés Gyulától* a Puszták népe elevenedik meg. Édesanyja ruhakezelő volt Nagylángon *Zichy gróféknál*. Édesapja ugyanott uradalmi gépész. Kommenciós cselédként éltek Világospusztán. Kaphattak egy mázsza búzát, tarthattak „másfél” tehenet. A cselédeknek közös kemencéjük volt, egyeztetett időben ott sütötte édesanyja a kenyeret. Egy héten egyszer süthettek.

Elemi iskoláit Nagylángon végezte. Örökké hálás tanárának, aki rábeszélte a szüleit, hogy ezt a gyermeket taníttassák, mert sokra fogja vinni.

Mátyásföldi kitérő után került Székesfehérvárra, a Magyar Királyi Állami Ybl Miklós gimnáziumba. A családnak nem volt pénze tandíjra, de kitűnő tanuló lévén tandíjmentességet élvezett. Már akkor kitűnt tanítási vágyával, gyenge tanulók korrepetálásával szerezte első keresetét. Egy matematikából bukásra álló gyereket olyan sikerrel korrepetált, hogy a végén kitűnő lett. A tanára külön gratulált, a korrepetált gyermek később püspökkari titkár lett.

1944 karácsonyán közeledett a front. Féltek az oroszoktól, ezért menekülőre fogták. Fogságba esett Sárvár mellett. Aki szökni próbált, azt az oroszok lelőtték. Az embereket vagonba terelték, barátja kilenc évig volt orosz fogságban. *Kerkovits Gyula* úgy úszta meg az orosz fogságot, hogy mellhártyagyulladásra Szombathelyre került, ahol egy délvidékről származó magyar katona titokban a kartonját kivette a beva-gonírozandók közül.

Keresztfélévesként került a pécsi egyetemre. Félévet ugyanis

halasztania kellett, mert tbc-s lett, vért köpött. Adyt idézte:

„Benn az ember göthöl a padkán,/Tüdőjének,
mint a rossz sípnek,/Meg-megcsuszik
lélekző hangja./.../S végül a legnagyobb
parancs jött:/Tessék a tüdőt kiköhögni.

Pécsett az egyház szegénykonyhát működtetett, ide járt ebédelni felszolgálásért. Amikor a szegénykonyhát feloszlatták, kitalálták a Katolikus Menzát. Ő szervezte meg a krumplicucolást, a favágást, lisztet Pestről hozatott.

Bár kiváló tanuló volt, az egyetemről többször is ki akarták rúgni. Először azért, mert ő volt a Katolikus Menza vezetője. Ravaszul – bár kitűnő tanuló révén tandíjmentes volt – 900 Ft tandíjat állapítottak meg, mondván a szegény gyerek úgysem tudja kifizetni. *Entz Béla* kórbonctan professzor fizette ki helyette a 900 Ft félévi tandíjat. Másodszor is *Entz professzor* mentette meg, amikor *Kerkovits Gyula* nem volt hajlandó aláírni az egyetemen körözött, *Mindszenty bíborost* elítélő nyilatkozatot. A *professzor* kijelentette, hogy lemond a katedráról, ha *Kerkovitsot* eltávolítják az egyetemről.

A diploma megszerzése után öt tanszék is hívta, ő a Neurológiai Klinikára pályázott. Központi nyomásra nem vették fel, mondván, hogy nem alkalmas a magyar ifjúság nevelésére. Ezt sokat emlegette mély fájdalommal.

Végzés után Székesfehérvárra került a központi laborba, onnan járt fel a belgyógyászatra ügyelni, és besegíteni. Első komolyabb sikerélménye is ebből az időből származik. Volt egy betege, akit kezdő orvosként azzal a diagnózissal küldött fel az Országos Idegsebészeti Tudományos Intézetbe, hogy a 18-as szegmensben a betegnek daganata van. Konstruktív agráfiában, alexiában szenvedett. Az idegsebész professzor megoperálta a beteget, majd lement Székesfehérvárra, hogy megnézzék azt a fiatal orvost, aki ilyen diagnózissal küldte fel hozzá a beteget.

Kiváló szakmai felkészültsége mellett gondot fordított a betegek lelki vezetésére is, mérhetetlen empátiával rendelkezett. Ez még az ötvenes években történt, amikor nem volt szabad papot hívni a szenvedő betegekhez. Amikor ő volt az ügyeletes, leadta a portára a rendelést, hogy kér őt zsömlét három párizsival. A portás átadta a rendelést a civilbe öltözött úrnak, aki felment az ötös kórterem harmas ágyán fekvő beteghez, és meggyóntatta, megáldoztatta. A civil úr *Szendí József káplán* volt, a későbbi veszprémi érsek.

1953. június 8-án került továbbtanulási vágytól fűtve – mint írja – a legnagyobb magyar kardiológus, *Zárday Imre* professzor mellé a Bajcsy-Zsilinszky kórházba. *Zárday* európai hírű kardiológus volt. Egyik könyve, a *Praktische Elektrokardiog-*

ráfie a német orvosok alaptankönyve lett. *Zárdaytól* nemcsak a szakma magas szintű művelését sajátította el, de tisztességet, az elvek melletti bátor kiállást is.

Nyolc évi szakadatlan kilincselés után *Kerkovits Gyula* a legjobb kardiológusok számára *Zárday* emlékérmét alapított.

Zárday professzor nyudíjaztatása után 1965-ben *Kerkovits Gyula* vette át az osztály vezetését.

1969. október 1-jére egy 6 ágyas Intenzív Terápiás Coronaria Ápolási Egységet sikerült megvalósítani és emellett ugyancsak 6 ágyas szubintenzív részleget működtetett. Két munkahelyes ambulancia, echokardiográfiás, ergometriás, Astrup-(vérgázanalízis) és Holter laboratórium, elektrofiziológiai és telemetriás lehetőség biztosítása az osztályt a hazai vonatkozásban az egyik legmodernebb intézménnyé tette. 1992-ben vonult nyugdíjba.

1993. október 1-jén – meghívás alapján – a Budapesti Szent Ferenc Kórházban 2,4 millió dolláros, amerikai kormánygaranciával rendelkező projekt keretében kialakított Kardiológiai Állomás (benne koronáriaegység is) vezető főorvosának nevezték ki. A kórház többi része akkor még a Szent János Kórház kihelyezett részlegeként működött. 1996. január 1-től került vissza az Asszisi Szent Ferenc Leányai Kongregációja szerzetesrend tulajdonába. 1995. április 1-től az igazgatói teendőket is ellátta, a hivatalos kórházigazgatói kinevezést 1996. január 1-jén kapta meg. Az igazgatástól 1999. május 1-jével vált meg, az osztályvezetést 2000. január 18-án adta át.

13 évig volt a Magyar Kardiológusok Társasága főtktára. Ebben a minőségében szervezte a Társaság évenkénti kongresszusát Balatonfüreden. 8 évig volt a Társaság elnöke, majd megkapta a Társaság „örökös tiszteletbeli elnöke” címet.

A megalakulásától fogva 1999-ig tagja volt a Kardiológiai Szakmai Kollégiumnak, 1991–1995 között az elnöki tisztséget töltötte be.

A tudományos közleményeinek a száma jóval meghaladja a százat. Hazai vonatkozásban néhány prioritásnak számít: káliumterhelési próba, Rivero–Carvallo-jel pulmonalis stenosisban, kettős „ágyúhang”, pacemaker „hang”, WPW-szindróma differenciális diagnózisa = procainamid próba, pitvar-kamrai blokkal járó pitvari paroxizmális tachycardia, Morgagni–Adams–Stokes-szindróma megelőzése hipokalémizáló kezeléssel, több kazuisztika a terhesség és szívbetegség tárgyköréből, kaotikus (torsades de pointes) kamrai tachycardia, intravénás vazodilatátor kezelés akut miokardiális infarktuszban hemodinamikai kontroll mellett. Ez az előadás Tokióban hangzott el, de szerepelt vagy 23 európai városban Stokholmtól Rómáig, Cataniáig, Madridtól Moszkváig, Taskentig.

Egy könyvet írt („Hallgatódzás a szív felett II”, 3 hanglemez melléklettel. Az ábrák és a hanganyag a Knoll cég jóvoltából a Medicina kiadásában 1995-ben újra megjelent, de most már a melléklet kazettás magnón.). Emellett 8 könyvfejezetet szerzője.

Az oktatói munkássága elismeréseként a Semmelweis Or-

vostudományi Egyetem javaslatára a Miniszter c. egyetemi docensi címmel tüntette ki.

Elődei, tanárai emlékét mindig becsülettel ápolta. Széles általános műveltségével is nevelt, tanított. Amikor a kórháza falán Bajcsy-Zsilinszky emléktáblát avattak, nem volt megelégedve a tervezett felirattal, és az ő javaslatára került oda egy Illyés Gyula idézett: „Volt pillanat, nem is egy, amikor Zsilinszky volt a magyarság.”

Orvosaival szemben is, de főképpen önmagával szemben nagyon szigorú és fegyelmezett volt. Ha valami bosszantó hiba történt az osztályon, fényesedő homlokát és remegő rágóizmát látva rettegni kezdtek az orvosai, mire az alábbi „káromkodás” hagyta el a száját: „a kiskésit!”

Betegeit nagyon szerette, szeretettel gyógyított. A betegek rajongtak érte. Megkülönböztetett szeretettel szerette falubeleijit. Érthető a meghatódottsága, amikor szülőfaluja díszpolgári címet adományozott. Köszönő leveléből a meghatottság, a szerénység és a magyarságtudat, hazaszeretet sugárzik.

„Az ünnepség annyira szép és felemelő volt, hogy mélyen meghatódva az az érzés fogott el, hogy jó magyarnak és soponyai-nagylánginak lenni. A műsor sok részletére most is pontosan emlékezem. És jó volt találkoznom régi és új barátokkal, ismerősökkel. A laudatio egyenesen meglepetés volt számomra, bár túlzásokat is tartalmazott. Azt azért merem állítani, hogy nem hoztam szégyent a szülőfalumra. Annak meg külön örültem, hogy az ünnepségen feleségem, testvérem, négy gyermekem, nyolc unokám (most már a tizedik van úton), unokatestvéreim is részt vehettek. Nagyon szépen kérem, szíveskedjék hálás köszönetemet *Hollósi polgármester úrnak* is tolmácsolni.

A soponyiaiak nagyvonalúak voltak, hiszen én Nagylángon születtem, és csak később egyesítették Soponyával. Diplomát, bronzplakettet, arany gyűrűt kaptam, de ami miatt csaknem elérékenyültem: a zászlóvivő fiatalok tárogató hangja mellett vonultak be, a versmondók *Szép Ernő* Imádság című versét szavalták, majd *Sík Sándor* következett!!! Az asszonykórus csak magyar népdalokat énekelt. A polgármester ünnepi beszéde remek volt. Igazi magyar környezetben éreztem magamat. Nincs veszve minden! Ez a gondolat fogott el.” Családját nagyon szerette. Mindig hangoztatta, nem mi neveljük a gyerekeinket, ők nevelnek minket. Másik szavajárása volt, hogy amikor a gyerekeinket neveljük, az unokáinkat neveljük. A veszekedő gyerekeinek pedig mondta: Az igazságnál sokkal fontosabb a szeretet.

Halálos ágyán a fenti mottóul szolgáló Arany János verset mondogatta: „Örökök hát nem sokat hagyok;/Legföljebb mocsoktalan nevet:”.

Ilyen ember volt az, akit – mint később sokszor felemlgette – alkalmatlannak tartottak a magyar ifjúság nevelésére.

Örökök mégis sokat hagyott. Hálás betegek ezrei köszönik neki életüket. Orvosok százai köszönik a tanítást, az élet példát, amit nyújtott nekik. Ifjú orvostanhallgatókat indított el neveléssel, hittel, példamutatással e rögzös pályára.

Kerkovits Gábor